

Lielbritānija aiziet, bizness turpinās. Kas jāņem vērā, veicot darījumus pēc breksita ērā?



Apvienotās Karalistes (Lielbritānijas) izstāšanās no Eiropas Savienības pārejas periods ir beidzies, un no šāgada 1. janvāra Lielbritānija ir uzskatāma par «trešo» valsti. Kā šis fakts uzņēmējiem, kas veic darījumus ar Lielbritāniju, ietekmē vairākus svarīgus biznesa aspektus — līgumu slēgšanu, tiesisko strīdu risināšanu, personas datu pārsūtīšanu un preču zīmju aizsardzību, par to īpašā seminārā februārī informēja zvērinātu advokātu biroja *Sorainen* speciālisti.

Kas mainās līgumu slēgšanas jomā?

Breksita ietekme uz jau noslēgtajiem līgumiem nebūs pārāk lieļa — Lielbritānijas izstāšanās nemaina to līgumu spēkā esamību, kuri noslēgti iepriekš. Būtiskākās izmaiņas paredzamas saistībā ar līgumiem piemērojamo likumu, seminārā skaidroja *Sorainen* zvērināta advokāte **ZANE AKERMANE**.

Līgumam parasti piemēro to likumu, par kuru puses ir vienojušās pašā līgumā, tātad — atbilstoši pušu izvēlei. Ja līgumā šāda vienošanās nav paredzēta, līgumam piemērojamo likumu nosaka pēc dažādiem starptautiskiem līgumiem. Šajā ziņā Lielbritānijā joprojām ir spēkā regulas «Roma I» un «Roma II», jo Lielbritānija šīs regulas pārņēmusi savos iekšējos tiesību akto. «Tātad, ja jums ir līgums, kurā neesat vienojušies par piemērojamo likumu, attiecībā uz šo līgumu piemērojamais likums tiks noteikts pēc tiem pašiem tiesību aktiem, kā tas notika pirms breksita,» atzīmēja Z. Akermane.

Lielākās izmaiņas paredzamas tajās situācijās, kad līgumā no-

teikts, ka tam piemērojami Lielbritānijas tiesību akti (Anglijas, Skotijas vai Ziemeļīrijas tiesības). Lai gan Lielbritānija savā nacionālajā regulējumā pārņemusi daudzas ES tiesību normas, tomēr tās vairs nebūs piemērojamas identiski kā ES, jo Lielbritānija tajās veikusi dažādas korekcijas. Dažās regulās šīs izmaiņas ir minimālas, bet citās var būt pat ļoti ievērojamas. Galvenais risks līgumiem, kuriem piemērojams Lielbritānijas likums, ir neskaidrība — pat britu juristi mēdzot atzīt, ka nezina, ko tieši šis likums paredz, jo daudzi ES tiesību akti, kas līdz šim tikuši piemēroti vienādā apjomā kā Lielbritānijā, tā ES, tagad ir izmainīti, un tikai prakse rādīs, cik liela būs šo izmaiņu nozīme.

Savukārt, slēdzot jaunus līgumus ar Lielbritānijas partneriem, jāņem vērā, ka svarīgi rūpīgi izvēlēties piemērojamo likumu un noteikt to līgumā. Ja līgumā noteikta vienošanās, ka strīdi tiks izšķirti kādas konkrētas valsts tiesā, tad vēlams kā līgumam piemērojamo izvēlēties šīs pašas valsts likumu. Savukārt, ja puses vienojušās, ka strīdus šķirs kādā starptautiskā šķirējtiesā, tad ieteicams izvēlēties tās valsts liku-

**ZANE
AKERMANE,**
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
zvērināta
advokāte



mu, kurš pašām pusēm šķiet visētākais (parasti tas ir kādas no pušu mītnes valsts likumiem).

Līgumos svarīgi vienoties par strīdu izšķiršanas vietu

Lai efektīvi risinātu strīdus tiesā, būtiska nozīme ir strīdu risināšanas vietas izvēlei. Šajā ziņā skaidri noteikumi nozīmē augstāku paredzamību (laika grafiks, advokātu izvēle, izredžu izvērtēšana) un izmaksu plānošanu, stāstīja *Sorainen* zvērināta advokāte **AGITA SPRŪDE**.

Līdz šim strīdu risināšana ar Lielbritānijas darījumu partneriem bija ērta un saprotama, jo, pat ja par strīdu risināšanas vietu bija noteikta Lielbritānija, ES sastāvā uz

Izvēloties tiesu,
svarīgi nemt
vērā darījuma
veidu un summu,
darījuma un
pierādījumu
valodu,
piemērojamo
likumu,
tiesāšanās laiku
un izmaksas,
tiesnešu
profesionālās
zināšanas un
sprieduma
izpildāmību.



**AGITA
SPRŪDE,**
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
zvērināta
advokāte



to attiecās tas pats princips, kas uz visām pārējām dalībvalstīm, proti, citu valstu tiesu pieņemto spriedumu atzišana (un izpilde) gan civillie-tās, krimināllietās un administratīvajās lietās. Spriedumu izpilde bija ļoti vienkārša, piemēram, ja spriedums bija pieņemts kādas citas dalībvalsts tiesā, to vienkārši varēja ar tiesu izpildītāja palīdzību izpildīt jebkurā citā dalībvalstī (šķirējtiesas sprieduma gadījumā gan bija jāvirza atzišanas-izpildīšanas procedūra).

Savukārt ērā pēc breksita būs jāievēro jaunas formalitātes, turklāt pastāvēs divi dažādi paralēli procesi, kā varēs atzīt, piemēram, Lielbritānijas tiesas pieņemtu spriedumu (jāatceras, ka attiecībā uz lietām, kas nonākušas tiesās līdz

šī gada 1. janvārim, joprojām būs piemērojama iepriekšējā kārtība).

Gadījumā, ja puses līgumā vienojušās par strīdu izšķiršanas vietu, šī vieta nemainīsies arī jaunajā kārtībā, jo izstāšanās līgumā Lielbritānijai dotas tiesības pievienoties Hāgas konvencijai, kas nosaka, ka pušu izvēle par strīdu izšķiršanas vietu jārespektē. Nekas nemainīsies arī šķirējtiesu spriedumu izpildē, jo Nujorkas konvencijā, kas regulē starptautisku šķirējtiesu lēmumu atzišanu un izpildīšanu, ietilpst 163 dalībvalstis.

Savukārt, ja līgumā ir noteikums, ka strīdu izšķir atbildētājas puses valsts tiesā, Lielbritānijas tiesā vai arī, ja vienošanās nav vispār, paredzamas lielas neskaidrības.

Pirmkārt, kā jau minēts, Lielbritānijā paralēli pastāv trīs dažadas tiesu sistēmas, līdz ar to ne vienmēr būs skaidrs, vai strīds jāizšķir Anglijas, Velsas vai Skotijas tiesā. Otrkārt, nav skaidrs, kā notiks Lielbritānijas tiesu spriedumu izpilde Latvijā. Jāņem vērā, ka šādā gadījumā tas vairs nenotiks automātiski — nepietiks tikai palūgt apliecību Lielbritānijas tiesai, kas izdevusi spriedumu, un aiziet ar to pie tiesu izpildītāja Latvijā. Tā vietā

būs jāraksta pieteikums Latvijas tiesai, lūdzot atzīt Lielbritānijas tiesas spriedumu un to izpildīt. Tas ir tiesas process ar pārsūdzēšanas iespējām vairākās instancēs.

Tāpat neskaidra situācija būs paralēlu tiesvedību gadījumā (ja tiesas process tiek ierosināts vienlaikus gan Anglijā, gan Latvijā), kas varētu draudēt ar tiesas procedūru dublēšanos un papildu izmaksām. Savukārt, ja puses nav vienojušās par strīdu izskatīšanas vietu, vairs nebūs piemērojams līdzšinējais regulējums, kas paredz, ka strīds izšķirams atbildētāja mītnes valsts tiesā vai vietā, kurai līgums visvairāk piesaistīts.

Tātad līgumos svarīgi vienoties par noteiktu strīdu izskatīšanas vietu, jo tas ietaupīs daudz neskaidrību (pat tad, ja par šo vietu izvēlēta Lielbritānija). Izvēloties tiesu, svarīgi nemt vērā darījuma veidu un summu, darījuma un pierādījumu valodu, piemērojamo likumu (lai nerastos reizēm pat Latvijas tiesu praksē novērotas situācijas, kad strīds jāizskata vienas valsts tiesā, bet piemērojams pavisam citas valsts likums), tiesāšanās laiku un izmaksas, tiesnešu profesionālās zināšanas un sprieduma izpildāmību.

Kas mainās personas datu nosūtīšanā?

Līdz ar breksitu Lielbritānija, kļūstot par «trešo» valsti, pāriet no līdzšinējā, ES iekšienē paredzētā personu datu plūsmas apmaiņas mehānisma uz to mehānismu, kas paredzēts datu plūsmai ārpus Eiropas Ekonomiskās zonas, uz «trešajām» valstīm. Sūtot personas datus uz «trešajām» valstīm, procedūra ir krieti sarežģītāka, jāievēro vēsela virkne dažādu prasību, seminārā uzsvēra **ANNA BOGDANOVA**, Sorainen juriste un sertificēta personas datu aizsardzības speciāliste.

ANNA BOGDANOVA,
Sorainen
juriste un
sertificēta
personas
datu
aizsardzības
speciāliste



Lai šo mehānismu konceptuāli vienkāršotu, to iespējams iedalīt trijos posmos:

- 1) jāpārliecinās, vai attiecībā uz valsti, uz kuru plānots sūtīt datus, ir pieņemts lēmums par aizsardzības līmena pietiekamību. Šādu lēmumu pieņem Eiropas Komisija, un tas nozīmē, ka konkrētā valsts tiek atzīta par tikpat drošu datu aizsardzības ziņā kā ES dalībvalstis, līdz ar to nav nepieciešams veikt papildu darbības, lai nodotu datus. Šādas valstis ir nedaudzas — Japāna, Šveice, Kanāda un vēl dažas, bet attiecībā uz Lielbritāniju lēmums vēl nav pieņemts (saskaņā ar Lielbritānijas un ES sadarbības līgumu Eiropas Komisijai šis izvērtējums jāveic četru mēnešu laikā, ar iespējām pagarināt šo termiņu par vēl diviem mēnešiem);
- 2) jāatbild uz jautājumu, vai datu nosūtīšana uz šo valsti iespējama, balstoties uz citām garantijām (piemēram, līguma standartklauzulas, ko izstrādājusi Eiropas Komisija, vai saistošie uzņēmuma noteikumi, kas saskaņoti ar datu aizsardzības iestādēm un piemērojami datu nodošanai uzņēmumu grupas ietvaros);
- 3) datu nodošanai piemērot atkāpi īpašās situācijās, taču tie tie-

Ieteicams pārskatīt uzņēmuma privātuma politiku, kas arī bieži paredz, ka dati nedrīkst tikt nodoti ārpus EEZ.

šām ir izņēmuma gadījumi, kas arī uzskaņāti Vispārīgajā datu aizsardzības regulā (piemēram, tā var būt pašu datu subjektu piekrišana).

Ikvienam uzņēmumam jāatceras, ka, ja tā rīcībā ir klientu, sadarbības partneru, darbinieku dati, tad tas veic personas datu apstrādi. Situācijā pēc breksita uzņēmumiem būtu ieteicams izvērtēt visas datu plūsmas, kas tajā tiek veiktas, rūpīgi apsverot sadarbības partnerus (interneta, mākoņdatošanas pakalpojumus). Tāpat būtu nepieciešams pārskatīt un vajadzības gadījumā atjaunot līgumus ar sadarbības partneriem (šajos līgumos parasti iekļauta standarta atruna, kas paredz, ka datus nedrīkst nodot ārpus Eiropas Ekonomiskās zonas, un tagad šajā tvērumā ir arī Lielbritānija). Vēl ieteicams pārskatīt uzņēmuma privātuma politiku, kas arī bieži paredz, ka dati nedrīkst tikt nodoti ārpus EEZ. Visbeidzot, var izvērtēt vajadzību pēc atbilstoša drošības mehānisma datu nodošanai uz Lielbritāniju, tiesa gan, šādu mehānismu ieviešana būs laikietilpīgs process.

Kā turpmāk darbosies preču zīmu aizsardzība Lielbritānijā?

Kā zināms, preču zīmes tiek aizsargātas teritoriāli (piemēram, Latvijas Patentu valdē reģistrēta preču zīme ir aizsargāta tikai Latvijā — Lietuvā nevienam nav liegts reģistrēt sev tieši tādu pašu preču zīmi). Savukārt, reģistrējot preču zīmi Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma tiesību birojā, tā tiek aizsargāta visā ES. Lielbritānijas izstāšanās nozīmē, ka

pēc 1. janvāra ES preču zīmu aizsardzība Lielbritānijas teritorijā vairs nedarbojas. Tiesa gan, līdz 1. janvārim reģistrētajām preču zīmēm izveidots aizstājošs mehānisms — tās automātiski reģistrētas Lielbritānijas Intelektuālā īpašuma tiesību birojā, piemērojot Lielbritānijas likumu. Šāda preču zīme ir identiska un izveidota bez maksas, taču turpmākai reģistrācijas atjaunošanai tiks piemērots Lielbritānijas likums — tātad jāseko līdzi tam, ko paredz regulējums, un jāveic nepieciešamās darbības, seminārā informēja Sorainen zvērināta advokāta palīdze **LINDA RENESLĀCE**.

LINDA RENESLĀCE,
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
zvērināta
advokāta
palīdze



Cita situācija ir gadījumā, ja preču zīme ES mēroga reģistrācijai pieteikta līdz šāgada 1. janvārim, taču tā līdz 1. janvārim vēl netika reģistrēta. Tad šīs preču zīmes reģistrācijas pieteikums jāiesniedz Lielbritānijas Intelektuālā īpašuma tiesību birojā, un, ja to izdara līdz 2021. gada 30. septembrim, šai preču zīmei tiks piešķirts ES preču zīmes prioritātes datums (tas datums, kad tā tika pieteikta ES preču zīmes reģistrācijai).

Lai reģistrētu Lielbritānijā pavisam jaunu preču zīmi, iespējami trīs varianti. Pirmkārt, iesniegt pieteikumu pašā Lielbritānijas reģistrācijas iestādē (te gan jāņem vērā, ka uzņēmumam jābūt Lielbritānijas adresei). Otra iespēja ir pieteikt preču zīmi reģistrācijai ES un pēc tam prasīt ES Intelektuālā īpašuma tiesību birojam, lai tie vēršas Pasaules Intelektuālā īpašuma tiesību birojā un attiecina šo preču zīmi uz Lielbritāniju. Šajā gadījumā preču zīme būs reģistrēta gan Lielbritānijā, gan ES. Trešajā variantā iespējams vērsties Latvijas Patentu valdē, reģistrējot tur preču zīmi un prasot, lai valde vēršas Pasaules Intelektuālā īpašuma tiesību birojā un Latvijas preču zīmi attiecina uz Lielbritāniju. Šādā gadījumā preču zīme tiks aizsargāta Latvijā un Lielbritānijā.

IKARS KUBLIŅŠ,
portāla *BilancePLZ* redaktors